

Redegørelse for geologi

Indhold

Geologi	3
Områder af national geologisk bevaringsværdi	4
Områder af lokal geologisk bevaringsværdi	6
Ordforklaring	8

Slagelse Kommune
Plan
Rådhuspladsen 11, st
4200 Slagelse

58 57 36 00

plan@slagelse.dk
www.slagelse.dk

Geologi

I Slagelse Kommune er der nationalt set seks værdifulde geologiske områder. Udpegningen er foretaget af daværende By- og Landskabsstyrelsen i samarbejde med De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS). De fem af områderne er videreført fra Kystlandskabet – geologi, geomorfologi, kystdynamik, Miljøministeriet 2004. Slagelse Kommune har i forbindelse med revision af kommuneplan 2013 udpeget otte områder af lokal geologisk værdi. Områderne er udpeget med baggrund i arbejdet med kommunens arbejde med kortlægning af landskabskaraktererne. Slagelse Kommune har på nuværende tidspunkt ingen geologiske områder af international videnskabelig betydning.

I det følgende beskrives kommunens områder af geologisk bevaringsværdi. Først de seks eksisterende og herefter de otte nye områder af lokal værdi.

Områder af national geologisk bevaringsværdi

Slots Bjergby

Storslået terrænskrænt med omgivelser. Omfatter både den højtliggende moræneflade omkring Slots Bjergby og lavlandsområdet neden for terrænskrænten. De meget store gravhøje, Hashøj og Galgebakke, er ideelle udsigtpunkter, hvorfra man kan se Storebæltsgletsjerens glaciale lavland.

Værdi

Det varierede landskab, iagttaget fra udsigtpunktet, har stor værdi begrundet i de morfologiske forhold omkring Storebæltsgletsjerens Sprogø-stadium.

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at de geologiske landskabsformer, deres indbyrdes overgange og sammenhænge fremtræder intakte og klare i landskabet. Beplantning, byggeri og terræændringer skal derfor ske under hensyntagen til landskabets karakter.

Korsør Lystskov

I Korsør-området findes et antal forskellige moræneaflejringer, hvoraf flere ses i klinterne ved Korsør Skov. Moræneaflejringerne repræsenterer sandsynligvis alle hovednedisninger i Weichsel Istiden og illustrerer desuden de forskellige typer af moræneaflejringer.

Værdi

Vigtig lokalitet for studiet af glaciationsforløbet i Sydøstdanmark og i Storebæltområdet. Klinterne indeholder desuden gode eksempler på forskellige moræneaflejringstyper og aflejningsprocesser.

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe frit, så kystprofilerne holdes åbne.

Basnæs Nor/Holsteinsborg Nor

Dobbeltkyst. Foran noret findes en udligningskyst bestående af en række fed og barriere-øer med ophæng i glaciallandskaberne på Glænø og Sælhøj. Kysten på indersiden af noret er derimod en fliget tilgroningskyst, der er under opbygning foran et morænestrøg.

Værdi

Området er et fremragende eksempel på udviklingen af en dobbeltkyst og mere generelt på kystudligning ved barriere-øer. Landskabsformerne er kun i ringe grad forstyrret af menneskelige indgreb og fremviser resultatet af en lang og fortsat naturlig kystudvikling med drag- og feddannelse.

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe frit, og at kystlandskabet henligger åbent.

Omø

Moræneøer sammensvejset af strandvoldssystemer og med vinkelforlande. De to største tidligere moræneøer, beliggende i øens østlige del, er forbundet af en dobbelttombolo med en central strandsø. Klintprofiler vidner om gentagne isoverskridelser i slutningen af Weichsel Istiden.

Værdi

Omø er en fin repræsentant for landskabsudviklingen i det syddanske øhav nær 'vippelinjen' (0-isobasen). På øen kan man iagttage stratigrafi, tektonik og landskabsdannelse fra Weichsel Istiden i kombination med kystudvikling med dannelse af drag, vinkelforland og strandvoldssystemer fra stenalderhavets tid og fremefter.

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe frit, blandt andet for at holde kystprofilerne åbne. Det er endvidere vigtigt, at kystlandskabet henligger åbent og overskueligt.

Lejodde – Halsskov Klint

Lejodde er et typisk vinkelforland, dannet ved nordgående materialetransport langs Halsskov Klint. Den aktive klint står vinkelret på terminalretningen. I den udtørrede Halsskov Fjord er der fundet et stort antal træstammer og kulturspor, der blev oversvømmet under stenalderhavets havstigning for 7.000 - 8.000 år siden.

Værdi

Lokaliteten er et godt eksempel på et typisk vinkelforland og en fuldt udlignet kyst.

Naturforvaltning

Det skal tilstræbes, at de dynamiske kystprocesser, f.eks. erosion, pålejring og periodiske oversvømmelser kan forløbe uhindret.

Agersø

Agersøs kyster er alle opbygget af marint forland. Vestkysten er en retlinet udligningskyst. Nord- og sydkysten består af strandvolde, delvist udformet som tomboloer til mindre øer. Østkysten er bugtet og fremstår med flere strandsøer bag det sydlige forland.

Værdi

Den ca. 4 km lange retlinede vestkyst er et af de indre danske farvandes fine eksempler på en udligningskyst, der står vinkelret på den dominerende retning for de landskabsformende bølger (bølgeenergiresultanten).

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe frit.

Områder af lokal geologisk bevaringsværdi

Halsskov Bakker, hatformede bakker nord for Korsør

Bakkerne ligger placeret i et jævnt bølget randmorænelandskab. De hænger geomorfologisk sammen med hatformede bakker på Lange-land, hvorfra de fortsætter under Storebælt og igen ses her nord for Korsør. Se ordforklaring for hatbakkers dannelsesproces.

Værdi

Relativt værdifulde, da der kun er få steder udover Halsskov og Lange-land, hvor der ses hatformede bakker i et omfang som her.

Naturforvaltning

Det er vigtigt, at bakkernes landskabelige fortællerværdi ikke sløres med større tekniske anlæg eller beplantning.

Blæsinge Banke

Dødisbakke aflejret på morænefladen med stærkt præg af råstofudvin-ning.

Værdi

Fint og tydeligt eksempel på en dødisbakke, der er opstået under sene-ste istid.

Naturforvaltning

Beplantning skal undgås. Der er i 2012 etableret græsning på dele af området. Åbne profiler skal sikres ved efterbehandling af grusgraven. Har stor værdi som udsigtspunkt ud over Tude Ådal.

Tude Å-delta

Marint forland opstået ved overlejring af smeltevandsmateriale båret til området med Tude Å og tidligere smeltevandfloder. Efterfølgende feddannelse og afsnøring af vandløb har sikret området mod senere havspejlsstigninger.

Værdi

Området fortæller om kystnær landskabsdannelse efter istiden, og om-rådet kan få stor lokal værdi, hvis der etableres udsigtspunkter f.eks. i forbindelse med naturgenopretningsprojektet for Tude Ådal.

Naturforvaltning

Å-deltaet bør friholdes for bevoksning, der kan sløre den landskabelige værdi. Et større naturgenopretningsprojekt er under planlægning med det formål at sikre mere vand i landskabet.

Nykobbøl Kamebakker

Bakker, der er opstået, hvor materiale har samlet sig i isens lavninger eller mellem klumper af efterladt dødis, og som efter isens bortsmelt-ning står tilbage som fladtoppede bakker med udskredne sider. Se ordforklaring.

Værdi

Et eksempel på landskabsdannelse i randen af isen under dens tilba-getrækning. Almindeligt forekommende landskabstype men værdifuld pga. områdets rekreative værdi.

Naturforvaltning

Generelt er det vigtigt, at kamebakkernes landskabelige fortællerværdi ikke sløres med større tekniske anlæg og beplantning. Området er dog dækket af skov og indgår i temaet 'Større uforstyrrede landskaber'. Beplantning er derfor et naturligt element i Nykobbøl Kamebakker. Det anbefales, at skovløse partier bevares for at formidle landskabets dan-nelsesform.

Klarskov Kystklint

Eksponerede kystklinter med kig til forskellige morænetyper. Skal ses i sammenhæng med kystklinterne ved Korsør Lystskov ovenfor.

Værdi

Det er en vigtig lokalitet for studiet af glaciationsforløbet i Sydøstdanmark og i Storebæltsområdet. Klinterne indeholder desuden gode eksempler på forskellige morænetyper og aflejningsprocesser. Lokalitet for studiet af glaciationsforløbet i Sydøstdanmark og i Storebæltsområdet.

Naturforvaltning

Det skal tilstræbes, at de dynamiske kystprocesser som f.eks. erosion og pålejring kan forløbe uhindret.

Valbygård Ås og Langebjerg

Åsene danner langstrakte bakker på begge sider af Tude Ås ådalslandskab. Dannelsesproces er nærmere beskrevet i ordforklaringen.

Værdi

Åsene ligger tydeligt på den jævnt bølgede moræneflade og er et udmærket eksempel på landskabsdannelse under isens dække, herunder strømningens retning og materialetransport.

Naturforvaltning

Begge åse er skovklædte, men det er et ønske at blotlægge en eller begge åse for at fremme oplevelsen af landskabsformen.

Stubberup Randmorænebakker

En randmoræne er en isaflejret voldform, ofte buetformet, der er dannet langs randen af en aktiv gletsjer eller mellem aktiv og stagnerende is. Bakkerne er antageligt opstået ved det Ungbaltiske Isfremstød fra S/SØ.

Værdi

Bakkerne er endnu et eksempel på isens landskabsskabende kræfter, og området har god fortællerværdi.

Naturforvaltning

Der bør udvælges områder i randmorænen, hvorfra oplevelser af bakkerne bedst kan formidles. I disse områder bør planlægning og sagsbehandling tilstræbe, at beplantning og tekniske anlæg ikke slører den landskabelige oplevelse.

Stignæs Strandvolde

Strandvolde er aflange rygge af sand eller sten, som ligger parallelt med nuværende eller tidligere kystlinje. Strandvoldene ved Stignæs præsenterer geologiske processer, som stadig pågår, og som på grund af landhævning har dannet en mindre strandvoldsslette.

Værdi

Lokaliteten har sammen med Klarskov Kystklinter og Lejodde en stor pædagogisk værdi i forhold til at fortælle om processerne, som foregår ved de danske kyster

Strandvoldene kan desuden have biologisk stor værdi i sit indhold af naturtyper, og området er da også beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven.

Naturforvaltning

Det skal tilstræbes, at de dynamiske kystprocesser, f.eks. erosion, pålejring og periodiske oversvømmelser kan forløbe uhindret.

Ordforklaring

Ås.

Langstrakt bakke dannet af aflejret smeltevandsmateriale i tunnel under isen.

Kamebakke.

Bakke, der er opstået som resultat af gletsjerens tilbagesmeltning. Består af materiale, der er aflejret i sø foran eller i isen, og som ved bortsmeltning af den omkringliggende is ligger tilbage som en bakke med flad top og udskredne sider. Centralt i bakken vil oprindelige sedimenteringslag kunne ses, mens de mod siderne er faldet sammen af udskridning. Kaldes også dødisbakke.

Hatformet bakke.

Kamebakke, der ved isens genfremstød er skubbet til eller slidt ned af overlejret is, så bakken ligger tilbage med afrundet top og jævnt faldende sider. Heraf navnet. Kaldes også dislokeret kamebakke.

Smeltevandsdal.

Når gletsjeren er vigende, eller når smeltevandet finder nye kortere afløbsveje, skærer smeltevandsfloden sig ned i sine tidligere aflejringer og udgraver en bred, fladbundet dal med en flod, der slynger sig i bunden. Dal skabt af strømmende smeltevand udenfor isen.

Tunneldal.

Tunneldale dannes under isen, hvor smeltevandet under isens tryk eroderer fordybninger ned i det underliggende materiale. Efter isens tilbagesmeltning blottes fordybningerne som dalstrøg. Tunneldale har ofte stejle sider end smeltevandsdale.

Dødishuller.

Afløbsløse lavninger skabt ved bortsmeltning af begravede isklumper, der oprindeligt er brækket af fronten på den aktive gletsjer, heraf navnet dødis.

Vinkelforland.

Et vinkelforland er et trekantet marint forland, der kan dannes dels ved aflejring af materiale fra to strømretninger, dels ved at bølger fra den dominerede retning bøjer omkring grundtvand eller en ø, og sedimenterne herefter aflejres.

Tombolo.

Også kaldet drag. Dannes ved aflejring af eroderet materiale og kan stedvist skabe forbindelse mellem mindre øer eller landområder. Ved Glænø ses tomboloer mod vest og øst, og Omø har en såkaldt dobbelt-tombolo, der forbinder moræneknoldene i nord og syd..

Moræne.

To betydninger: 1) betegnelsen for den terrænform, som opstår under en jævnt bevægende is. 2) betegnelsen for den jordtype, som afsættes under en jævnt bevægende gletsjer.

Randmorænebakker.

Randmoræne kan dannes ved en tektonisk deformation, hvor gletsjeren trækker flager af underlaget med op og stabler dem oven på hinanden foran isranden. Randmorænen kan også dannes ved, at isen skubber underlaget frem foran sig som en bulldozer, så det høber sig op foran som en langstrakt bakke. Endelig kan det materiale, som er indlejret i isen, passivt afsmelte ved isranden og samles ved foden af gletsjeren. Randmorænen kan også være dannet ved en kombination af flere af de beskrevne dannelsesmåder.

Slagelse Kommune
Plan
Rådhuspladsen 11, st
4200 Slagelse

58 57 36 00

plan@slagelse.dk
www.slagelse.dk